ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

СМАГЛЮК Сергій Васильович - здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID https://orcid.org/0009-0000-3408-5776

УДК: 342.95 (477)

sergijsmagluk805@gmail.com

DOI 10.32782/NP.2022.4.36

Доведено, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні неможливе без належного правового регулюванні відповідних процесуальних відносин. Визначено, що правове регулювання відіграє роль правової гарантії законності таких дій та легітимності отриманих результатів. На підставі аналізу точок зору науковців та актів кримінального процесуального законодавства наведена характеристика правового регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Ключові слова: правове регулювання, процесуальний правовий механізм регулювання, кримінальне процесуальне законодавство, процесуальні гарантії, негласні слідчі (розшукові) дії.

Постановка проблеми

Аналіз слідчо-прокурорської та судової практики проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД) свідчить, що одним із найактуальніших теоретичних аспектів реалізації цих процесуальних засобів у кримінальному провадженні є питання їх опосередкування нормами кримінального процесуального права. Зокрема звернута увага, що сама система правового регулювання організації та НСРД перебуває на етапі динамічного розвитку [1, с. 169]. Але це має дуже важливе зазначення як для кримінального провадження в цілому, так і зокрема НСРД, бо саме від цього залежить ефективність проведення цих дій, а відповідно і можливість використання отриманих під час їх проведення результатів. Саме тому питання правового регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні викликають інтерес і зацікавленість вчених-процесуалістів та є одним із напрямів його удосконалення.

Стан дослідження проблеми

Проблематика проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні розглядалась у вітчизняній кримінальній процесуальній науці в роботах таких науковців, як Ю.П. Аленін, С.В. Андрусенко, М.В. Багрій, Б.І. Бараненко, Р.І. Благута, Ю.М. Грошевий, О.М. Дроздов, О.В. Капліна, М.П. Климчук, В.А. Колесник, О.Б. Комарницька, Л.М. Лобойко, В.В. Луцик, Д.Б. Сергєєва, В.Г. Уваров, А.Р. Яровий та ін. Однак, беручи до уваги зміни в законодавчому регулюванні інституту НСРД, він все ще потребує свого системного та комплексного дослідження, а також пошуку шляхів удосконалення окремих питань, зокрема процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є висвітлення теоретико-прикладних питань правового регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у

кримінальному провадженні. Ця мета зумовлює постановку таких завдань: з'ясувати сутність, визначити засоби та охарактеризувати значення правового регулювання проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні у кримінальному провадженні.

Наукова новизна дослідження

На підставі науково-теоретичного аналізу функціонування механізму процесуального правового регулювання відносин з використання результатів НСРД у кримінальному провадженні висвітлено основі його властивості та значення, що забезпечує можливість для опрацювання шляхів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу

Насамперед відмітимо, що правове регулювання має власне значення для діяльності з досудового розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень. У літературі прямо вказується, що до визначальних рис кримінального процесу відноситься те, що вказана діяльність є правовою, у зв'язку з чим вона ще іменується кримінально процесуальною діяльністю [2, с. 10], а тому основним її елементом є обов'язкова правова регламентація діяльності й відносин, які виникають на її основі [3, с. 6]. Також це поняття визначається і як діяльність, яка суворо регламентована кримінальним процесуальним законодавством, де таку діяльність можуть здійснювати лише ті спеціально уповноважені державні органи, які на це уповноважені законом, адже для цього вони наділені необхідною владою [4, с. 7, 8; 5, с. 8]. Тобто можна вести мову про нерозривний зв'язок вказаної діяльності (кримінального провадження) та правового її опосередкування (кримінального процесуального права). Це акцентує увагу на виключно правовому характері цього явища та тієї діяльності, яку воно становить.

Тобто поза правового опосередкування кримінальна процесуальна діяльність, хоча і може існувати та здійснюватися, але не може вважатися правовим засобом забезпечення, приміром, швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду. Саме тому правову регламентацію, яка має місце завдяки нормативному опосередкуванню кримінального провадження, можна розглядати як засіб його легітимізації та спосіб, у який спеціальні суб'єкти наділяються державно владними повноваженнями на його здійснення, у тому числі і проведення НСРД. Окремо акцентуємо увагу на змісті ст. 19 Конституції України, положення якої не тільки підкреслює важливість правового регулювання взагалі, а й в цьому проявляється його роль та значення саме для кримінальної процесуальної діяльності і зокрема правового регулювання діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Відповідно, можна констатувати, що поза правового опосередкування нормами кримінального процесуального права ані проведення НСРД, ані використання їх результатів у кримінальному провадженні неможливе. Такий стан надає кримінальному провадженню правової визначеності, де, як відмічається, застосування належної правової процедури – це встановлені кримінальним процесуальним законодавством способи реалізації норм кримінального процесуального права [6, с. 21]. Тому для удосконалення процесуальної регламентації проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні важливим є науково-теоретичний аналіз функціонування механізму їх правового регулювання.

З'ясування сутності та визначальних ознак, а також формування змістовного розуміння поняття «правове регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД» та поняття «правове регулювання використання результатів проведення НСРД у кримінальному провадженні» базується на таких правових явищах як «правове регулювання» та «процесуальне правове регулювання». Розкриття ознак та змісту цих понять дозволить нам з'ясувати характер та властивості яаищ, які ми досліджуємо у статті. З приводу цього погодимося із А. Слободзян, що основою НСРД є сукупність правових норм, які регламентують окремий різновид правоохоронної діяльності, у тому числі – наявність специфічних правових та соціальних відносин [7, с. 87].

Стосовно поняття «правове регулювання», то у науковій літературі воно було доволі змістовно проаналізовано вченими-правознавцями. Зокрема в юридичній літературі його розглядають як одне з центральних і всеохоплюючих правових явищ [8, с. 254], яке втілюється у здійснюваний цілеспрямований вплив за допомогою системи спеціальних юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин і поведінки осіб з метою їх впорядкування та забезпечення певної сукупності соціальних інтересів [9, с. 207-208; 10, с. 103]. З аналізу поняття «правове регулювання» відмітимо, що в його змісті науковці виділяють певні елементи: мету (забезпечення соціальних інтересів або впорядкування суспільних відносин), предмет (соціальні інтереси або суспільні відносини), засоби (юридичні засоби) та методи (впорядкування або цілеспрямований вплив). Такий погляд на ознаки та структуру правового регулювання доволі важливий для нашого дослідження. Адже знову таки звернемо увагу, і на цьому окремо наголошується вченими-процесуалістами, що поняття «кримінальний процес» розуміється і в сенсі сукупності кримінальних процесуальних (юридичних) відносин [11, с. 14]. Відповідно, як і будь-які правовідносини, кримінальні процесуальні відносини потребують свого регулювання та упорядкування. При цьому використовуються спеціальні юридичні явища, які впливають на поведінку або/та діяльність суб'єктів кримінального провадження. Тобто розуміння сутності, ознак та структури правового регулювання взагалі, дозоляє нам сформувати загальне бачення того, яку форму, мету та які засоби має використовувати процесуальне правове регулювання діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Стосовно способів (первинні специфічні прийоми регулювання та засоби правового впливу на поведінку людей, пов'язані із наділенням їх суб'єктивними юридичними правами або покладанням на них суб'єктивних юридичних обов'язків (уповноваження, дозвіл, зобов'язання, заборона [9, с. 214; 10, с. 105]), методів (підхід до впорядкування певної сфери суспільних відносин, що зумовлює використання того чи іншого комплексу юридичних засобів (імперативний, диспозитивний, рекомендаційний і заохочувальний методи [9, с. 214]), а також засобів (юридичні норми, нормативно-правові акти, акти офіційного тлумачення, юридичні факти, правовідносини, акти правореалізації, правосвідомість, режим законності та правопорядку [10, с. 108]) правового регулювання як правових понять, то в юридичній літературі ці питання знайшли своє всебічне розв'язання. Тобто це ті правові явища, через які, завдяки яким відбувається вплив на поведінку суб'єктів правовідносин задля її спрямування у бік отримання суспільно значущих соціальних інтересів або упорядкування зав'язків між учасниками цих відносин. В літературі вказується, що для кримінального процесуального права як галузі публічного права є характерним спеціально-дозвільний тип правового регулювання [5, с. 29], де в основі спеціально-дозвільної діяльності суб'єктів кримінального процесу лежить загальна заборона та чітко визначений дозвіл на обмеження прав людини [12, с. 4]. І тому для діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні таке регулювання переважно буде здійснюватися з використанням спеціально-дозвільного типу за допомогою імперативного методу, де основними засобами такого регулювання, виходячи із розуміння сутності поняття «кримінальний процес», будуть норми кримінального процесуального права.

Наступним явищем, яке варто охарактеризувати для з'ясування змісту та особливостей правового регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, є механізм процесуального правового регулювання. Дійсно важливо від самого початку закріплення таких дій забезпечити якісне включення їх до системи засобів здійснення кримінального провадження. Це важливо, бо від повноти та системності процесуально-правової регламентації НСРД залежить можливість їх застосування суб'єктами кримінального провадження для забезпечення реалізації своїх прав, свобод та відстоювання законних інтересів. Слуш-

но відмічається, що законодавчі акти у сфері процесуального та організаційного забезпечення порядку проведення НСРД є важливим елементом механізму дотримання прав і свобод людини та громадянина під час їх проведення [13, с. 257]. Також процесуально-правова регламентація є умовою отримання в результаті проведення НСРД допустимого з правової точки зору та юридично значущого результату, а отже і досягнення мети їх застосування. Зокрема вказується, що правомірність проведення НСРД визначає можливість використання їх результатів у кримінальному провадженні [14, с. 23]. Така правомірність забезпечується завдяки процесуальному правовому регулюванню або реалізації механізму процесуального правового регулювання.

Виникнення галузевого рівня правового регулювання обумовлено особливостями змісту та специфікою характеру поведінки, а також складом учасників процесуальних відносин, що передбачає впорядкування цих правовідносин завдяки дії відповідного механізму процесуального регулювання. В контексті нашого дослідження, узагальнюючи точки зору науковців на поняття процесуально-правовий механізм ([15, с. 21; 16, с. 23; 17, с. 6]), зазначимо такі його характеристики: 1) існування як цілісної сукупності взаємопов'язаних процесуально-правових засобів (способів, прийомів і засобів), що забезпечує узгоджений та цілеспрямований вплив на предмет правового регулювання – кримінальні процесуальні відносини; 2) це явище кримінального процесуального права, яке віднаходять своє закріплення в процесуальних правових актах; 3) характер та здатність цих засобів (способів, прийомів і засобів) є необхідною і достатньою умовою для виявлення та реалізації матеріального охоронного правовідношення; 4) в результаті його застосування забезпечується впорядкування процесуальних відносин та охорона права та законні інтереси суб'єктів кримінального провадження, а також забезпечення виконання його завдань.

Стосовно елементів процесуально-правового механізму, то узагальнюючи точки зору вчених-процесуалістів [16, с. 23; 17, с. 121], які, на наш погляд, в цілому презентують думку юридичної спільноти з цього приводу, засобами процесуального правового регулювання або елементами однойменного механізму можна вважати: процесуальні норми; юридичні факти; процесуальні правовідносини; процесуальні акти. Хоча можна відмітити, що специфіка регулювання кримінальних процесуальних відносин (переважне використання дозволів і заборон, застосування у більшості випадків імперативного методу, спеціально-дозвільний спосіб регулювання тощо [5, с. 29]) призводить до того, що такі засоби правового регулювання як акти офіційного тлумачення, правосвідомість не у повній мірі відносяться до складу елементів механізму процесуального правового регулювання. Але повністю виключати їх роль і значення ми також не можемо.

Зі свого боку вважаємо, що слід урахувати характер самої діяльності (правозастосовна юрисдикційна діяльність), дій учасників (спрямування на відстоювання їхніх прав, свобод та законних інтересів) та особливостей кримінальних процесуальних відносин (необхідність дотримання певної процедури та порядку підчас їх реалізації). Це вказує на те, що найбільш ефективним засобом регулювання у досліджуваній сфері є процесуальні норми. Важливість саме норм права у регулюванні кримінальної процесуальної діяльності додатково підтверджується і тим, що п.п. 14, 22 ст. 92 Конституції України прямо закріплюють, що виключно законами України визначаються питання статусу та діяльності уповноважених державних органів у сфері кримінального судочинства. Науковці з цього приводу підкреслюють, що основним джерелом кримінального процесуального права України є закон [5, с. 37].

Саме норами кримінального процесуального права є базою та основним засобом регулювання відповідних галузевих відносин. Тому кримінальні процесуальні норми є основним засобом регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Звернемо увагу на наведені у процесуальній літературі визначення понять «норма кримінального процесуального права» [5, с. 48], а також те що ці норми виражаються у статтях кримінального процесу-

ального законодавства, тобто кримінальний процесуальний закон є формою вираження кримінального процесуального права [4, с. 41; 5, с. 48], на цій підставі доречно казати, що основним засобом регулювання кримінальної процесуальної діяльності з проведення досліджуваних нами дій, є кримінально-процесуальні норми, які віднайшли своє формальне закріплення у кримінальному процесуальному законодавстві.

Питання ролі та складу кримінального процесуального законодавства України визначено у ст. 1 КПК України. Додатково з приводу розуміння системи процесуального законодавства вчені вказують, що приписи статей 1, 9 КПК України засвідчують ієрархічну, субординаційну (вертикальну) структуру системи кримінального процесуального законодавства та визначають поділ законодавчих актів за їхньою юридичною силою [19, с. 361]. З аналізу дефініцій поняття «кримінальне процесуальне законодавство» [19, с. 361; 5, с. 52], зауважимо, що воно як засіб регулювання досліджуваного нами явища становить ієрархічну систему актів, де цю систему складають не просто акти, а нормативно-правові акти, які мають силу закону та які закріплюють кримінальні процесуальні норми, що власне і здійснюють регулювання кримінальних процесуальних відносин.

Таким чином, є всі підстави вважати, що правове регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні здійснюється виключно кримінальними процесуальними нормами, які віднайшли своє формальне закріплення у кримінальному процесуальному законодавстві. Де поняття «законодавство» використовується у його вузькому значенні. Яке, як зазначено у ст. 92 Конституції України, характеризується через словосполучення «виключно законами України». Ця позиція поділяється і науковцями [4, с. 41], зокрема вказується, що законодавець задекларував підхід, згідно з яким кримінальне провадження врегульовано виключно законодавчими актами [5, с. 52]. Це додатково підкреслює склад та зміст засобів механізму процесуально правового регулювання, у тому числі і процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Тож таке бачення системи кримінального процесуального законодавства дає нам інструмент для визначення кола актів, які включені в правове регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Також зауважимо, що, беручи до уваги наведене вище щодо розуміння поняття «кримінальне процесуальне законодавство», слід чітко розмежовувати роль та значення кожного акта в системі правового регулювання проведення НСРД та використання їх результаті у кримінальному провадженні. При цьому обов'язково враховувати приписи ст. ст. 19, 92 Конституції України, ст. ст. 1, 9 КПК України. В цьому контексті наведемо точки зору А.Р. Ярового щодо виділення двох аспектів врегулювання порядку проведення НСРД, а саме процесуальне та організаційне забезпечення [13, с. 260]. Підтримуючи теоретичну та практичну можливість такого погляду, відмітимо, що процесуальне забезпечення здійснюється виключно актам кримінального процесуального законодавства (виключно законами України), тоді як організаційне забезпечення може здійснюватися через акти підзаконної нормотворчості. З цього приводу слушно відмічено, що певну роль у формуванні кримінального процесуального законодавства відіграють і відомчі нормативні акти, які містять організаційно-процесуальні норми, вони визначають та деталізують порядок і послідовність виконання загальних приписів закону і не можуть звужувати зміст і обсяг прав і свобод учасників кримінального процесу [5, с. 43]. Саме тому, процесуальні підстави, умови та порядок проведення НСРД та використання їх результати у кримінальному провадженні регулює КПК України. А Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБУ, Адміністрації ДПСУ, Мінфіну України, Мінюсту України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5, як вказано в її тексті регулює загальні процедури органі-

зації проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, де правовою її основою виступають зокрема Конституція України та КПК України, яким вона відповідає та реалізації положень яких організаційно забезпечує. Тому погодимося із думкою, що дана Інструкція, відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України не є частиною Кримінального процесуального законодавства України і відповідно не може бути використана прокурором для доведення допустимості доказів в суді [20]. Саме таким, заснованим виключно на кримінальному процесуальному законодавстві і має бути за змістом правове регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Висновки

Проведене дослідження засвідчує, що правове регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні характеризується наступними рисами: 1) упорядкування кримінально процесуальних відносин з використання результатів НСРД у кримінальному провадженні відбувається завдяки дії особливої системи правового впливу – процесуального правового регулювання, які діє через відповідний однойменний механізм; 2) склад такого механізму утворює низка правових явищ, завдяки дії яких відносини з приводу використання результатів НСРД у кримінальному провадженні отримують упорядкованість та стабільність, а сама діяльність правову визначеність; 3) засоби процесуального правового впливу на відносини з використання результатів НСРД у кримінальному провадженні передбачені виключно кримінальним процесуальним законодавством; 4) специфіка та юридична сила цих засобів така, що завдяки їх властивостям вони здатні впливати на правовідносини та поведінку їх учасників з приводу проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, надаючи їм легітимного статусу; 5) характер дії елементів механізму процесуального правового регулювання одночасно забезпечує як ефективність кримінального провадження в частині використання у ньому результатів НСРД, так і охорону прав, свобод та законних інтересів його учасників; 6) за своїм значенням процесуальне правове регулювання використання результатів НСРД у кримінальному провадженні виступає як гарантія у кримінальному процесі.

Проведене дослідження засвідчило не тільки складність, а й певну неоднозначність розв'язання питання правового регулювання процесуальної діяльності з проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні як серед науковців, так практиків. Відмітимо, що найбільше суперечок вникає стосовно питання процесуальної форми реалізації цього інституту кримінального процесуального права. Це обумовлює необхідність проведення змістовного наукового дослідження питання особливостей процесуального порядку використання результатів проведення НСРД у кримінальному провадженні.

Література

1. Писарчук Р., Білічак О. Правове регулювання негласних слідчих (розшукових) дій: проблеми й перспективи удосконалення. In: Jurnalul juridic national: teorie şi practică, 2017, nr. 4(26), pp. 166-170.

2. Кримінальний процес : навч. посібник / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша [та ін.] ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2020. 582 с.

3. Кримінальний процес : підруч. / кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

4. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

5. Кримінальний процес : підручник за заг. ред. В. Я. Тація, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х. : Право, 2014. 824 с.

6. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

7. Слободзян А. Нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів негласних слідчих (розшукових) дій. Вісник Національної академії прокуратури України. 2014. №2(35). с. 86–91.

8. Теорія держави та права : навч. посіб. / за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Ти-

хомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

9. Загальна теорія держави і права : [підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

10. Волинка К. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. К. : МАУП, 2003. 240 с.

11. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес : навчальний посібник. К. : Ваіте, 2014. 280 с.

12. Лоскутов Т. О. Предмет і типи правового регулювання у кримінальному процесі. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2011. № 2(4) : С. 1-12

13. Яровий А.Р. Правове регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Юридичний науковий електронний журнал. 2020 № 1. С. 257-261.

14. Багрій М., Луцик В. Деякі проблеми законодавчого регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Право України. 2017. № 12. С. 39-48.

15. Гурджі Ю. О. Правовий захист особи в кримінальному процесі України: теорія та методологія : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2007. 40 с.

16. Атаманчук І. В. Поняття та елементарна будова механізму процесуально-правового регулювання. Юридичний вісник. 2012. № 4(25). С. 20-24.

17. Давидов Д. О. Процесуально-правові засоби в структурі процесуального режиму. 2018. Випуск 1(22) том 3. С. 3-6.

18. Давидов Д. О. Процесуально-правовий режим: теоретико-прикладні засади. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. 12.00.01. Львів, 2019. 236 с.

19. Бугайчук А. А. Поняття і зміст кримінального процесуального законодавства України. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 2. С. 359-363.

20. Леонов А. Особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування кримінальних проваджень. Закон і Бізнес. 2019. URL: https://zib.com.ua/ua/136530.html

Смаглюк Сергій Васильович,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Доведено, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні неможливе без належного правового регулюванні відповідних процесуальних відносин. Акцентовано увагу, що поза такого правового опосередкування кримінальна процесуальна діяльність не може вважатися правовим засобом забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду. Правову регламентацію негласних слідчих (розшукових) дій пропонується розглядати як засіб забезпечення їх законності та спосіб, у який спеціальні суб'єкти наділяються державно владними повноваженнями на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Визначено, що правове регулювання відіграє роль правової гарантії законності проведення негласних слідчих (розшукових) дій та легітимності отриманих результатів. Для процесуальної діяльності з проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні правове регулювання матиме власну специфіку, а саме: буде переважно здійснюватися з використанням спеціально-дозвільного типу, буде здійснюватися за допомогою імперативного методу; основними засобами такого регулювання є норми кримінального процесуального права.

На підставі аналізу точок зору науковців та актів кримінального процесуального законодавства наведена характеристика механізму процесуального правового регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Обґрунтовується думка, що виникнення галузевого рівня правового регулювання обумовлено особливостями змісту та специфікою характеру

поведінки, а також складом учасників процесуальних відносин, що передбачає впорядкування цих правовідносин завдяки дії відповідного механізму процесуального регулювання. Доведено, що основним засобом регулювання кримінальної процесуальної діяльності з проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання отриманих результатів є кримінально-процесуальні норми, які віднайшли своє формальне закріплення у кримінальному процесуальному законодавстві.

Висловлено точку зору, що характер дії елементів механізму процесуального правового регулювання одночасно забезпечує як ефективність кримінального провадження в частині використання у ньому результатів негласних слідчих (розшукових) дій, так і охорону прав, свобод та законних інтересів його учасників. Відповідно за своїм значенням процесуальне правове регулювання використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні виступає як гарантія у кримінальному процесі

Ключові слова: правове регулювання, процесуальний правовий механізм регулювання, кримінальне процесуальне законодавство, процесуальні гарантії, негласні слідчі (розшукові) дії.

Smaglyuk Serhiy Vasyliovych,
graduate student of the Kharkiv National University of Internal Affairs

It has been proven that the conduct of covert investigative (search) actions and the use of their results in criminal proceedings is impossible without proper legal regulation of the relevant procedural relations. Attention is drawn to the fact that without such legal mediation, criminal procedural activity cannot be considered a legal means of ensuring a quick, complete and impartial investigation and trial. It is proposed to consider the legal regulation of undercover investigative (search) actions as a means of ensuring their legality and the way in which special subjects are empowered by state authority to conduct undercover investigative (search) actions and use their results in criminal proceedings.

It was determined that legal regulation plays the role of a legal guarantee of the legality of secret investigative (search) actions and the legitimacy of the obtained results. For the procedural activity of conducting secret investigative (search) actions and using their results in criminal proceedings, the legal regulation will have its own specifics, namely: it will mainly be carried out using the special-permissive type, it will be carried out using the imperative method; the main means of such regulation are the norms of criminal procedural law.

Based on the analysis of the points of view of scientists and acts of criminal procedural legislation, the characteristics of the mechanism of procedural legal regulation of secret investigative (search) actions and the use of their results in criminal proceedings are given. The opinion is substantiated that the emergence of the sectoral level of legal regulation is due to the peculiarities of the content and the specificity of the nature of behavior, as well as the composition of the participants in procedural relations, which provides for the regulation of these legal relations thanks to the action of the corresponding mechanism of procedural regulation. It has been proven that the main means of regulating criminal procedural activities for conducting undercover investigative (search) actions and using the obtained results are criminal procedural norms, which have found their formal consolidation in criminal procedural legislation.

The point of view is expressed that the nature of the action of the elements of the mechanism of procedural legal regulation simultaneously ensures both the effectiveness of criminal proceedings in terms of the use of the results of secret investigative (search) actions, as well as the protection of the rights, freedoms and legitimate interests of its participants. According to its meaning, the procedural legal regulation of the use of the results of secret investigative (search) actions in criminal proceedings acts as a guarantee in criminal proceedings

Key words: legal regulation, procedural legal mechanism of regulation, criminal procedural legislation, procedural guarantees, covert investigative (search) actions.